

ISSN: 2147-1045

TıpHD

TIP HUKUKU DERGİSİ
JOURNAL OF MEDICAL LAW

İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ
TIP HUKUKU ARAŞTIRMALARI BİRİMİ
YAYINI

ÖZEL SAYI

GENETİK TEŞHİSLER VE HUKUKİ SORUNLAR

EKİM 2013

YIL: 2 S: 4

Tıp Hukuku Dergisi
Journal of Medical Law

“Hakemli Dergidir” / “Peer reviewed Journal”

Yıl 2013 Sayı 4
Year 2013 Issue 4

Yayın Sahibi / Publisher: Legal Yayıncılık A.Ş. adına Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni *On Behalf of Legal Yayıncılık INC. Publisher and Executive Editor* Av. / Aal. Lütfürrahman BAŞÖZ

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Responsible Manager: Av./Aal. Ramazan ÇAKMAKCI

Yayıncının Adı /
Name of Publishing Company: Legal Yayıncılık A.Ş.

Basımının Adı / Printed by: Net Kırtasiye Tanıtım ve Matbaa San. Tic. Ltd. Şti (Net Copy Center)
(Sertifika No./Certificate No. 13723)
Tel. 0212 249 40 60

Basıldığı Yer / Place of Publication: İnönü Cad. Beytülmalcı Sk. No: 23/A
Gümüşsuyu/Beyoğlu-İstanbul

Basım Tarihi / Publication Date: 2013

Yönetim Yeri /Place of Management: Bahariye Cad. No: 63/6 Kadıköy/İstanbul
Tel. 0216 449 04 86 Faks/Fax: 0216 449 04 87
(Sertifika No. / Certificate No. 27563)

E-posta / E-mail: legal@legal.com.tr

URL: www.legal.com.tr

Yayın Türü / Type of Publication: Bu dergi yılda iki sayı olarak yayımlanan yerel, süreli, hakemli bir hukuk dergisidir/
This journal is a peer-reviewed national law journal published two times in a year

ISSN: 2147-1045

Dergiye yapılan atıflarda “TıpHD” kısaltması kullanılmalıdır.
For citations please use the abbreviation: “TıpHD”

Katkıda bulunmak isteyenler için iletişim bilgileri/
***All correspondence concerning articles and other submissions should
be addressed to:***

E-mail: tiphukuku@gmail.com
Bahariye Cad. Çam Apt. No: 63 D. 6 Kadıköy – İstanbul
Tel: (216) 449 04 85 – 449 04 86 Faks: (216) 449 04 87

**Bu dergide yayımlanan yazılarda ileri sürülen görüşler yazarlara
aittir.**

***Articles published in this journal represent only the views of the
contributors.***

Copyright © 2013

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, Legal Yayıncılık A.Ş.
ile Prof. Dr. Dr. h.c. Hakan Hakeri'nin yazılı izni olmadan, fotokopi
yoluyla veya elektronik, mekanik ve sair suretlerle kısmen veya
tamamen çoğaltılamaz, dağıtılamaz, kayda alınamaz.

*All rights reserved. No part of this publication may be copied,
reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted, in any form or
by means, without the prior expressed permission in writing of the Legal
Yayıncılık INC. and Prof. Dr. Dr. h.c. Hakan Hakeri.*

TIP HUKUKU DERGİSİ

Bahariye Cad. Çam Apt. No: 63 D. 6 Kadıköy – İstanbul
Tel: (216) 449 04 85 – 449 04 86 Faks: (216) 449 04 87
İnternet adresi: www.legal.com.tr / E-posta: legal@legal.com.tr

EDİTÖR/EDITOR IN CHIEF

Prof. Dr. Dr. h.c. Hakan Hakeri

YAYIN KURULU/EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Refik Korkusuz

Prof. Dr. Hamdi Tutkun

Doç. Dr. Fatih Yağmur

Doç. Dr. Özlem Yenerer Çakmut

Doç. Dr. Ümit Gezder

Yrd. Doç. Dr. Murat Tumay

Yrd. Doç. Dr. Murat Aydın

Yrd. Doç. Dr. Halid Özkan

DANIŞMA KURULU/ADVISORY BOARD

Prof. Dr. Dr. h.c. Yener Őnver
Özyeğin Őniversitesi Hukuk Fakóltesi

Prof. Dr. Mehmet Ayan
Selçuk Őniversitesi Hukuk Fakóltesi

Prof. Dr. Ramazan Çaęlayan
Kırıkkale Őniversitesi Hukuk Fakóltesi

Prof. Dr. Faik Çelik
İstanbul Őniversitesi Sağlık Bilimleri Fakóltesi

Prof. Dr. Nesrin Çobanoğlu
Gazi Őniversitesi Tıp Fakóltesi

Prof. Dr. Murat Doğan
Erciyes Őniversitesi Hukuk Fakóltesi

Prof. Dr. Ahmet Nezh Kök
Atatürk Őniversitesi Tıp Fakóltesi

Prof. Dr. Hans Lilie
Martin Luther Őniversitesi, Tıp-Etik-Hukuk Merkezi Müdürü

Prof. Dr. Erdem Őzkara
Dokuz Eylül Őniversitesi Tıp Fakóltesi

Prof. Bruce Patsner
Houston Őniversitesi Tıp Hukuku Enstitüsü

Prof. Dr. Henning Rosenau
Augsburg Őniversitesi Hukuk Fakóltesi

Prof. Dr. Pervin Somer
Medipol Őniversitesi Hukuk Fakóltesi

Prof. Dr. Sadık Söęüt
İstanbul Medeniyet Őniversitesi Tıp Fakóltesi

Prof. Dr. Zafer Zeytin
Türk Alman Őniversitesi Hukuk Fakóltesi

Doç. Dr. Haluk İnce
Adli Tıp Kurumu

Yrd. Doç. Dr. Yahya Deryal
Zirve Őniversitesi Hukuk Fakóltesi

TIP HUKUKU DERGİSİ YAYIN İLKELERİ
PUBLICATION AND SUBMISSION REQUIREMENTS OF
JOURNAL OF MEDICAL LAW

1. Tıp Hukuku Dergisi, yılda iki sayı olarak yayımlanan hakemli bir dergidir.

Journal of Medical Law is a peer-reviewed journal published two times in a year.

2. Dergi’de yayımlanabilecek yazılar, Tıp Hukuku alanını ilgilendiren içerikte her türlü makale, karar incelemesi ve kitap incelemesi ile çevirilerdir. Yazıların dili, Türkçe veya diğer Avrupa dilleridir.

This is a journal of law focusing on legal issues concerning medical law. Articles, case notes and comments, discussions of legislative development, book reviews and other similar type of papers which are written in Turkish and in other European languages are welcome.

3. Dergi’de yayımlanmak üzere gönderilen yazılar başka bir yerde yayımlanmamış ya da yayımlanmak üzere gönderilmemiş olmalıdır.

Articles that will be sent to the editor should not be published elsewhere, nor be submitted to other journals simultaneously.

4. Yazılar Microsoft Word (Microsoft Office 98 ve üzeri versiyonlar) formatında (.doc veya.docx dosya uzantılı olarak) yazılmış olmalıdır. Ayrıca yazılar, aşağıdaki şekil şartlarına uygun olarak kaleme alınmış olmalıdır:

Kağıt boyutu: A4

Üst: 2, 5 cm; Alt: 2, 5 cm; Sol: 2 cm; Sağ: 2 cm

Metin: Times New Roman, 12 punto, 1.5 satır aralığı, iki yana yaslı

Dipnotlar: Sayfa altında, Times New Roman, 10 punto, 1 satır aralığı, iki yana yaslı

Articles should be submitted as Microsoft Word (either with.doc or.docx file extensions) documents (Microsoft Office 1998 or higher versions). Articles should be written according to the following style guidelines:

Paper size: A4

Top: 2.5 cm; Bottom: 2.5 cm; Left: 2 cm; Right: 2 cm

Text body: Times New Roman, 12 points, at 1.5 line spacing, justified

Footnotes: Times New Roman, 10 points, at 1 line spacing, justified

5. Her yazı, kaydedildiği bir CD ile ya da elektronik posta yolu ile Microsoft Word formatında editöre teslim edilmelidir. Yazının basılı olarak teslimi gerekmemektedir.

Softcopy of the article either on a CD or as an attached Microsoft Word Document via e-mail should be submitted to the editor. There is no need to submit any hardcopy of the article.

6. Yazıyla birlikte yazarın (veya yazarların) adına, unvanına, çalıştığı kuruma, açık adresine, kolay ulaşım sağlanabilecek telefon numaralarına ve elektronik posta adreslerine ilişkin bilgiler de editöre ulaştırılmalıdır.

The name (s), formal position (s), institutional affiliation (s) and contact details (especially e-mail (s)) of the author (s) must be clearly included with the submission to the editor.

7. Dergi'ye gönderilen makaleler Türkçe ve İngilizce **başlık** ile hem İngilizce hem de Türkçe **özet** kısmı içermelidir.

*Each submission should contain a Turkish and an English **Title**, as well as an **Abstract** part in Turkish and English.*

8. Dergi'ye gönderilen makalelerde, ilgili makaledeki konuyu tanımlayan Türkçe ve İngilizce uygun **anahtar kelimeler** bulunmalıdır.

*All articles should be accompanied by a sufficient number of **key-words** in Turkish and English that reflect the content of the article.*

9. Dergi'ye gönderilen makalelerde kullanılan kaynaklar, makale sonunda **kaynakça** olarak alfabetik sırada verilmiş olmalı ve kullanılan kaynaklar dipnotunda veya metin içerisinde kısa olarak yer almalıdır.

*All references cited in the text should be numbered in the order of mention in the text and should be given in abbreviated form in footnotes. They should be listed in full form at the end of the article in an alphabetically arranged **bibliography** as well.*

10. Dergi'ye gönderilen makalelerin yazım bakımından son denetimlerinin yapılmış olduğu ve **basılmaya hazır olarak** verildiği kabul edilir.

*All submissions are regarded as **ready to publish** and already proofread by the author himself.*

11. Yayın Kurulu'nda ilk değerlendirilmesi yapılan makaleler, anonim olarak hakeme gönderilecek, hakemden gelen rapor doğrultusunda makalenin yayımlanmasına, hakemden gelen rapor çerçevesinde düzeltme istenmesine ya da yayımlanmamasına karar verilecek ve yazar durumdan en kısa zamanda ve genellikle e-posta yolu ile haberdar edilecektir. Tamamlanmış veya düzeltilmiş yazı, Yayın Kurulu'nca, tekrar hakeme gönderilebilir.

Initial assessment of the articles will be done by the editorial board. After the assessment is completed, the articles will be sent to an anonymous peer reviewer. In accordance with reviewer's report, amendments may be done or the article may be decided not to be published. After the amendments are completed, the article may be sent to peer reviewer again, by the editorial board.

12. Dergi, hakemin yazarı bilmemesi esasına (**kör hakemlik**) dayanır. Hakeme gönderilecek makalelerde de yazarın kimliğine ilişkin bilgilerin gizliliği sağlanır.

*All articles submitted are subject to a **blind peer review**. The identity of the author (s) and reviewer (s) will not be revealed to the other party.*

13. Dergi basıldıktan sonra ilgili sayının yazarlarına ve bu sayıda hakemlik yapmış olanlara ücretsiz olarak gönderilir.

Free copies of the of the published issue will be sent both to the author (s) and to the reviewer (s).

EDİTÖRDEN.../FROM THE EDITOR...

Dergimizin elinizdeki dördüncü sayısını özel sayı olarak çıkarıyoruz.

Bu sene dokuzuncusunu düzenlediğimiz ve düzenli olarak organize edilen Türk-Alman Tıp Hukuku Sempozyumu'nun konusu "genetik teşhisler ve hukuki sorunlar" idi. Yayınlanan çalışmalar sempozyumda sunulan bildirilerdir.

Sempozyumun konusu ülkemizde geniş uygulama alanı olan, ancak yasal bir düzenlemenin bulunmadığı, uygulamada şu an için herhangi bir hukuki ihtilafa yol açmamakla beraber, böyle bir potansiyeli barındıran ve hukukun bir çok alanı bakımından hukuksal sorun içerme potansiyeli bulunan genetik teşhisler konusudur.

Yayınlanan bildirilerden de görüleceği üzere, konu bütün boyutlarıyla ele alınmış, karşılaştırmalı hukuktaki düzenlemelere yer verilmiş ve nihayetinde Türk Hukuku'nda bu konuya ilişkin bir düzenleme yapılacak olursa, nasıl şekillendirilmesi gerekeceği de tartışılmıştır.

Dergimizin beşinci sayısını insan hakları alanında tıp hukuku sorunlarına ayırmayı planlamıştım. Ancak beşinci sayı için elimizde çok sayıda çalışma birikti. Bu nedenle Nisan 2014 sayımızı genel makalelere ayırmanın daha uygun olacağını düşündüm. Bu durumda altıncı sayımız insan hakları konusunda olacaktır.

Bu arada Tıp Hukuku Araştırmaları Birimimiz Nisan 2014'te Yargıtay ile işbirliği ile "Tıp Hukuku Sempozyumu" düzenleyecektir. Sempozyuma ilişkin ayrıntılı bilgiyi Ocak ayından itibaren birimimizin internet sitesinden takip edebilirsiniz.

Bütün okuyucularımıza sağlıklı günler dileğiyle....

Prof. Dr. Dr. h.c. Hakan HAKERİ

Editör

TIP HUKUKU DERGİSİ

Sayı 4 / Yıl 2013

İÇİNDEKİLER

Genetik Teşhislerde Etik Sorunlar Prof. Dr. Nesrin ÇOBANOĞLU.....	1
Genetik Teşhisleri ve Üçüncü Kişilerle İlgili Teşhis Öncesi Genetiği Bilme ve Bilmeme Hakkı Prof. Dr. Ferdinand WOLLENSCHLÄGER Çev.:Melike ŞENTÜRK.....	17
Gendiagnostik im Österreichischen Arbeits- und Versicherungsrecht Und Art. 12 der Biomedizinkonvention des Europarates Prof. Dr. Erwin BERNAT	37
Avusturya İş ve Sigorta Hukuklarında ve Avrupa Konseyi Biyotıp Sözleşmesi'nin 12. Maddesinde Genetik Teşhis Prof. Dr. Erwin BERNAT Çev.: Merve ÜREM.....	53
Karşılaştırmalı Hukukta Genetik Teşhislere İlişkin Hukuki Düzenlemeler Dr. Hülya BİLGİN MD	69
Uygulamada Preimplantasyon ve Prenatal Genetik Tanı Sonrası Hukuksal Sorunlar Prof. Dr. Tahsin YAKUT	103
Gen Analizleri ve Şahsiyet Haklarının Korunması Av. Cahid DOĞAN	111
Die Schutzbedürftigkeit Genetischer Daten – Der Genetische Exzeptionalismus – Prof. Dr. Gunnar DUTTGE	161
Genetik Verilerin Korunması İhtiyacı – Genetik İstisnacılık – Prof. Dr. Gunnar DUTTGE Çev.: Prof. Dr. Dr. h.c. Hakan HAKERİ	177
Genetik Teşhislere Yönelik Tıbbi Müdahalelerden Kaynaklanan Ceza Hukuku Sorumluluğu Prof. Dr. Dr. h.c. Yener ÜNVER.....	191
Genetik Teşhisler Nedeniyle Tazminat Sorumluluğu Prof. Dr. Havva KARAGÖZ	215
Das Deutsche Gendiagnostikgesetz (GENDG) Prof. Dr. Henning ROSENAU.....	227
Alman Genetik Teşhisler Kanunu Prof. Dr. Henning ROSENAU Çev.: Yrd. Doç. Dr. Erdal YERDELEN	241
Genetik Testler ve Teşhisler Hakkında Kanuna İlişkin Öneriler Prof. Dr. Dr. h.c. Hakan HAKERİ.....	255
LEGAL HUKUK DERGİLERİ SİPARİŞ FORMU	272
LEGALBANK ABONELİK FORMU	273

JOURNAL OF MEDICAL LAW

Issue 4 / Year 2013

CONTENTS

Ethical Problems on Genetic Diagnosis Prof. Dr. Nesrin ÇOBANOĞLU.....	1
The Right to Know and not to Know on Genetic Diagnosis and the Genetic Before Diagnosis Related Third Persons Prof. Dr. Ferdinand WOLLENSCHLÄGER Translated by: Melike ŞENTÜRK.....	17
Gendiagnostik im Österreichischen Arbeits- und Versicherungsrecht und Art. 12 der Biomedizinkonvention des Europarates Prof. Dr. Erwin BERNAT	37
Genetic Diagnosis in Austrian Labour and Insurance Law and Article 12 of the Council of Europe's Biomedicine Convention Prof. Dr. Erwin BERNAT Translated by: Merve ÜREM	53
Genetic Testing Legislations in Comparative Law Dr. Hülya BİLGİN MD	69
Legal Problems after Preimplantation and Prenatal Genetic Diagnosis in Practice Prof. Dr. Tahsin YAKUT	103
Genetic Analysis and Protection of Personal Rights Aal. Cahid DOĞAN	111
Die Schutzbedürftigkeit Genetischer Daten – Der Genetische Exzeptionalismus Prof. Dr. Gunnar DUTTGE	161
Necessity of Genetic Data Protection Prof. Dr. Gunnar DUTTGE Translated by: Prof. Dr. Dr. h.c. Hakan HAKERİ	177
Criminal Liability Of Genetic Diagnoses Arising From Medical Treatments Prof. Dr. Dr. h.c. Yener ÜNVER.....	191
Responsibility of Compensation in Consequence of Genetic Diagnosis Prof. Dr. Havva KARAGÖZ	215
Das Deutsche Gendiagnostikgesetz (Gendg) Prof. Dr. Henning ROSENAU.....	227
The German Genetic Diagnostic Code Prof. Dr. Henning ROSENAU Translated by: Asst. Prof. Dr. Erdal YERDELEN.....	241
Suggestions Regarding the Law on Genetic Tests and Diagnoses Prof. Dr. Dr. h.c. Hakan HAKERİ.....	255
ORDERING FORM FOR THE LEGAL LAW JOURNALS.....	272
SUBSCRIPTION FORM FOR THE LEGALBANK LEGAL DATABASE.....	273

GENETİK TEŞİSLERDE ETİK SORUNLAR

(ETHICAL PROBLEMS ON GENETIC DIAGNOSIS)

Prof. Dr. Nesrin ÇOBANOĞLU*

ÖZET

Günümüz dünyasında gittikçe komplike ve birbirine bağımlı hale gelen birçok bilim dalının etik açıdan incelenmesi, yakın gelecekte karşılaşılabilecek muhtemel problemler ve çözümleri bakımından önem taşımaktadır. Tıp etiği de bu problem ve çözümlerine hekim-hasta, hekim-hekim, denek-arastirmacı-hekim vb. ilişkileri bağlamında ve belirli ilkeler ışığında bakmaktadır.

Genetik araştırma ve teşhisler bakımından ise, özellikle bilimin gelişmesi ile birlikte yapılan araştırmalarda etik değerler, insan onuru ve insan haklarının korunması ön plana çıkmıştır çünkü tıbbi genetik; tıp etiği ve toplumsal etiğin kesştiği bir alandır. Dolayısıyla tıbbi genetik testlerin tıbbi etik ilkeleri bağlamında değerlendirilmesi önem arz etmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tıp etiği, genetik teşhis, etik değerler, tıbbi genetik testleri.

ABSTRACT

In today's world, it is important to examine many scientific areas which have been gradually complex and interdependent in terms of ethics due to their possible problems and solutions in near future. Medical ethics also looks into these problems and solutions in the light of its specific principles within the context of the relationship between doctor-patient, doctor-doctor, test subject-researcher-doctor etc.

In terms of genetic research and genetic diagnosis, the protection of ethical values, human dignity and human rights come into prominence particularly with the development of science as medical genetics is an area intersecting medical ethics and social ethics. This is because the evaluation of medical genetics tests has vital importance as part of the principles of medical ethics.

Keywords: Medical Ethics, genetic diagnosis, ethical values, medical genetic tests.

...

* Gazi Üniversitesi Tıp Fakültesi

Bilim politikaları, bilimin yöntembilgisini kullanarak elde edilen bilimsel bilginin üretilmesi ve insanlık yararına kullanılması, yayın yoluyla bilim dünyasına aktarılması en etkili ve etik biçimde uygulamaya yansıtılmasıyla ilgili sistemi tanımlar. Bu sistem bazı kurallar doğrultusunda oluşturulur ve yürütülür. Bu kuralların oluşturulmasında, bilimin yöntembilgisi, bilimin ve bilim adamının evrensel nitelikleri kadar bilimsel uygulamaya ilişkin etik kuram ve ilkeler de belirleyicidir. Ülke yönetimlerinin demokratiklik düzeyi bilim politikalarına Anayasal bir demokrasideki siyasal düzenlemeler, bu etik geleneklerle çağdaş siyaset arasındaki ilişkilerin görülebileceği yararlı bir örnektir. Çoğunluk ilkesine bağlılık, mutluluğu en çoğa çıkarmak gibi yararçı bir amaca hizmet eder. En çok sayıda insana en büyük mutluluğu sağlamak istiyorsak, bir oylama yapmak ve çoğunluğun istencini belirlemek yeterlidir. Öte yandan, yurttaşlık hak ve özgürlüklerinin anayasalarca korunması, Kant'ın bireylerin özerkliklerine saygı ilkesiyle örtüşür. Böylece, anayasal haklar, yasama organının çoğunluğunun aldığı kararların denetlenmesini ve sınırlandırılmasını sağlar. Uygulamalı etik alanında bu tür çalışmalar geleneksel etik kuramından yararlanmakla kalmaz, felsefenin bu dalının gelişmesine de katkıda bulunur.

Genetik teşhislerle ilgili tıbbi etik sorunların giderilmesi için olgusal çözümler, deontolojik ve hukuki kurallar biçiminde yaşantıya yansıtılmalıdır. Bu konuda değerler bilgisi ve etik ilkelere uygunluğun, etkili kurumlarca, normatif kurullarla denetlenmesi, etik açısından "kötü" eylemlere rastlanma olasılığını düşürecektir. Tıbbın sürekli bilimsel-tek-nolojik gelişmeler nedeniyle dinamik yapısını hukuk kurallarıyla düzenlemek oldukça zordur. Tıbbın gelişimini engelleyebilir. Bu nedenle tıp etiğine çok iş düşmektedir. Tıpta yeni gelişmelerin insanlar üzerinde uygulanması sırasında son derece dikkatli olunmalıdır. Yararlı yeni tıbbi uygulamaların zararlı olabilecek etkilerinin sınırlarını çizmek üzere uluslararası biyoetik bildirgeler oluşturulur. Evrensel biyoetik bildirgeler belirli aralarla yenilenmelidir.

***Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihi
4. sayısından ulaşabilirsiniz***

**GENETİK TEŞHİSLERİ VE ÜÇÜNCÜ KİŞİLERLE İLGİLİ
TEŞHİS ÖNCESİ GENETİĞİ BİLME VE BİLMEME HAKKI***
(*THE RIGHT TO KNOW AND NOT TO KNOW ON GENETIC DIAGNOSIS AND THE
GENETIC BEFORE DIAGNOSIS RELATED THIRD PERSONS*)

Prof. Dr. Ferdinand WOLLENSCHLÄGER**
Çeviren / Translated by: Melike ŞENTÜRK***

ÖZET

Hastalıklara eğilimi tespit eden prediktif genetik testler, tıbbi uygulamada gittikçe daha fazla yer almaktadır (\$ 1000 Genom); fakat birçok hukuki sorunu da beraberinde getirmektedir. Adı geçen testler özellikle, hem teste tabi olunan kişinin, hem de ilgili kişinin akrabalarının haklarının dengelenmesini gerektirmektedir; teste tabi tutulan kişinin ve akrabalarının kişinin genetik eğilimini bilme, bilmeme ve gizli tutma hakkı gibi. Makale, söz konusu hakların anayasal temellerini ve anılan sorunu da ele alan (cf. §10 para 3 s. 4 and §11 para 3 GenDG) ancak ağırlığını test sonuçlarının sır olarak tutulduğu teste tabi olan kişinin menfaatinden yana tutmuş, yakın zamanda düzenlenen Alman Gen Teşhisi Kanunu'nu ["Gendiagnostikgesetz (GenDG)"] analiz etmektedir. Söz konusu durum, kişinin eğilimi, hayatı tehdit edici fakat tedavi edilebilir ve akrabalarını ilgilendiren bir hastalığa dair olsa dahi geçerlidir.

* Bu çalışma Archiv des öffentlichen Rechts 138 (2013), S. 161 vd.nda yayınlanan DRITTBEZUG PRÄDIKTIVER GENDIAGNOSTIK IM SPANNUNGSFELD DER GRUNDRECHTE AUF WISSEN, NICHTWISSEN UND GEHEIMHALTUNG. Krankheitsveranlagungen im Familienverbund und das neue Gendiagnostikgesetz" konulu makalenin kısa bir özetidir.

** Prof. Dr. Ferdinand Wollenschläger Augsburg Üniversitesi Hukuk Fakültesinde Kamu Hukuku, Avrupa Hukuku ve Kamu Ekonomi(İktisadi) Hukuku kürsüsü başkanı olup aynı yerde bulunan Bio, Tıp ve Sağlık Hukuku Enstitüsüne üyedir. Bu sunum "Bilme, bilmeme ve saklı tutmaya dair temel haklarla çatışan üçüncü kişilerle ilgili teşhis öncesi genetik. Ailedeki hastalık eğilimleri ve yeni gen teşhisi kanunu" isimli makalesinin özetidir; daha kapsamlı bilgiyi bahsi geçen makaleden edinebilirsiniz.

*** İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi adına Berlin Özgür Üniversitesi yüksek lisans öğrencisi.

Anahtar Kelimeler: Prediktif Genetik Test, Alman Gen Teşhisi Kanunu, (Birinin Genetik Eğilimini) Bilme Hakkı, (Birinin Genetik Eğilimini) Bilmeme Hakkı, (Birinin Genetik Eğilimini) Sır Tutma Hakkı, Prediktif Genetik Test ve Üçüncü Kişiler (Akrabalar), Tıbbi Gizlilik İlkesi.

ABSTRACT

Predictive genetic tests identifying predispositions to diseases are more and more applied in medical practice (“\$ 1, 000 Genome”), but raise many legal questions. In particular, generating information not only about the person tested, but also about her/his relatives, predictive genetic tests require balancing the rights of both, i. e. of the person tested and her/his relatives, to know, not to know and to keep secret one’s genetic predisposition. The article analyses the constitutional foundation of these rights and the recent German Genetic Diagnosis Act [“Gendiagnostikgesetz (GenDG)”] which has addressed this conflict (cf. §10 para 3 s. 4 and §11 para 3 GenDG), but accorded a (too) great weight to the interest of the person tested to keep secret the test results. For, it prevails even if a predisposition to a life-threatening, but curable disease has been discovered which also concerns her/his relatives.

Keywords: *Predictive genetic testing, German Genetic Diagnosis Act, Right to know (one’s genetic predisposition), Right not to know (one’s genetic predisposition), Right to keep secret one’s genetic predisposition, Predictive genetic testing and third parties (relatives), medical confidentiality*

....

Öngörü sağlayan ve hastalık eğilimine dair izahat veren gen analizleri tıp uygulamasında artan bir şekilde uygulama alanı buluyor ama gen analizlerinin fırsat ve şartları konusunda çeşitli hukuki sorular da ortaya çıkıyor. İfade gücü, sadece test edilen kişinin değil aynı zamanda kan bağından dolayı hısımların da hakkı olduğu için, taraflar özellikle iki taraflı geleneksel hasta-doktor ilişkisini zorluyor. Bu durum test edilenin ve birlikte etkilenen hısımların, genetik durumlarını bilme, bilmeme ve gizleme hususlarındaki menfaatlerine göre bir denge kurulmasını gerektiriyor. ...

***Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli
4. sayısından ulaşabilirsiniz***

GENDIAGNOSTIK IM ÖSTERREICHISCHEN ARBEITS- UND VERSICHERUNGSRECHT UND ART. 12 DER BIOMEDIZINKONVENTION DES EUROPARATES

*(GENETIC DIAGNOSIS IN AUSTRIAN LABOUR AND INSURANCE LAW AND
ARTICLE 12 OF THE COUNCIL OF EUROPE'S BIOMEDICINE CONVENTION)*

Prof. Dr. Erwin BERNAT

RÉSUMÉ

Der österreichische Gesetzgeber hat noch vor Inkrafttreten der Biomedizinkonvention die Freiheit, Daten aus genetischen Analysen zu erheben und zu verwenden, sehr stark eingeschränkt (§ 67 Gentechnikgesetz, BGBl. 1994 Nr. 510). Durch diese Bestimmung sind die Interessen von Arbeitgebern und Versicherungsunternehmen stark beschnitten worden. Der Verfasser vergleicht § 67 des Gentechnikgesetzes mit Art. 12 der Biomedizinkonvention und gelangt zu dem Schluss, dass das Verbot der genetischen Analyse insbesondere im Zusammenhang mit dem Abschluss von Lebensversicherungsverträgen zu einer krassen Benachteiligung des Versicherers führt und daher moralisch nicht überzeugen kann.

Mots clefs: Bioethik; österreichisches Gentechnikgesetz 1994; Biomedizinkonvention des Europarates; genetische Analyse; Schutz von Arbeitnehmern und Versicherungsnehmern

ABSTRACT

In 1994 the Austrian legislature enacted an Act on Gene Technology (Official Gazette 1994 No 510) that strictly limits the freedom to gather and to use data that have been collected by genetic analysis. The author compares the relevant provision (section 67 leg. cit.) with Article 12 of the Council of Europe's Biomedicine Convention. He comes to the conclusion that section 67 of the Austrian Act on Gene Technology unduly restricts the rights of employers as well as of insurance companies.

Keywords: Bioethics; Austrian Act on Gene Technology 1994; the Council of Europe's Biomedicine Convention; genetic analysis; protection of employees and policy owners.

....

1. Sowohl Art. 12 der Biomedizinkonvention des Europarates als auch § 67 des österreichischen GTG anerkennen ein Recht auf geninformationelle Selbstbestimmung des Arbeitnehmers und des Versicherungsnehmers. § 67 des österreichischen GTG steht allerdings in keinem inneren Zusammenhang mit Art. 12 der Biomedizinkonvention. Zum einen ist Österreich nach wie vor nicht Mitglied dieses völkerrechtlichen Übereinkommens und zum anderen ist das österreichische GTG schon 1994, mehr als zwei Jahre vor Verabschiedung der Biomedizinkonvention, vom österreichischen Bundesgesetzgeber parlamentarisch behandelt worden.

2. § 67 GTG geht über das erklärte Ziel von Art. 12 der Biomedizinkonvention sogar hinaus, weil es diese Bestimmung dem (potentiellen) Arbeitgeber selbst dann verbietet, die Ergebnisse einer genetischen Analyse zu evaluieren, wenn hiezu die Initiative vom (potentiellen) Arbeitnehmer ausgegangen ist. Im Bereich des Versicherungsvertragsrechts führt das Verbot der genetischen Analyse insbesondere i.Z.m. dem Abschluss von Lebensversicherungsverträgen zu einer krassen Benachteiligung des Versicherers und kann daher moralisch nicht überzeugen.

***Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli
4. sayısından ulaşabilirsiniz***

AVUSTURYA İŞ VE SİGORTA HUKUKLARINDA VE AVRUPA KONSEYİ BİYOTIP SÖZLEŞMESİ'NİN 12. MADDESİNDE GENETİK TEŞHİS

(GENETIC DIAGNOSIS IN AUSTRIAN LABOUR AND INSURANCE LAW AND
ARTICLE 12 OF THE COUNCIL OF EUROPE'S BIOMEDICINE CONVENTION)

Prof. Dr. Erwin BERNAT*
Çeviren / Translated by: Merve ÜREM**

ÖZET

1994 yılında Avusturya Parlamentosu, gen analizi vasıtasıyla toplanan bilgiyi edinme ve kullanma özgürlüğünü katı bir biçimde kısıtlayan Gen Teknolojisi Kanununu (Resmi Gazete 1994 No 510) çıkardı. Yazar, ilgili düzenleme (67. Kısım) ile Avrupa Konseyi Biotıp Sözleşmesi'nin 12. Maddesini karşılaştırmaktadır. Kendisi, Avusturya Gen Teknolojisi Kanunu'nun 67. Kısımının, sigorta şirketlerinin yanı sıra işveren haklarını da gereğinden fazla surette kısıtladığı sonucuna ulaşmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bioetik, Avusturya Gen Teknolojisi Kanunu 1994, Avrupa Konseyi Biotıp Sözleşmesi, Gen Analizi, Polİçe Sahipleri ve İşçilerin Korunması.

ABSTRACT

In 1994 the Austrian legislature enacted an Act on Gene Technology (Official Gazette 1994 No 510) that strictly limits the freedom to gather and to use data that have been collected by genetic analysis. The author compares the relevant provision (section 67 leg. cit.) with Article 12 of the Council of Europe's Biomedicine Convention. He comes to the conclusion that section 67 of the Austrian Act on Gene Technology unduly restricts the rights of employers as well as of insurance companies.

* Graz Üniversitesi Hukuk Fakültesi

** İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi adına Tübingen Üniversitesi Hukuk Fakültesi doktora öğrencisi.

Keywords: *Bioethics; Austrian Act on Gene Technology 1994; the Council of Europe's Biomedicine Convention; genetic analysis; protection of employees and policy owners.*

...

Şu olaya bakacak olursak: 25 yaşındaki A, HIV virüsü kapmıştır ve muhtemelen kısa süre içerisinde öleceğini bilmektedir. Ailesini en azından finansal olarak garanti altına almak için hayat sigortası yaptırmak istemektedir. Sigortacının olası HIV enfeksiyonu hakkında soru yöneltmesine izin verilmiştir. Ayrıca sigortacı, virüsü taşıyan kişi tarafından aldatılmış ve bu aldatma sebebiyle sözleşme meydana gelmişse sigortacı sözleşmeden dönme hakkına da sahip olacaktır. Mesela Chorea Huntington'a yakalanacak sigorta ettirenin genetik analiz sayesinde "bozuk" gen sahibi olduğunu bilip bilmediği sorulamayacak olması yerinde midir? Sigorta ettiren tarafından aldatılmış olması halinde sigortacının sigorta sözleşmesinden dönme hakkı olduğu savunulabilir mi? Kanımca bu sorunun cevabı açıktır¹.

***Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli
4. sayısından ulaşabilirsiniz***

¹ Aynı şekilde *Sahmer*, Genomanalyse und Krankenversicherung, Versicherungsmedizin 47 (1995) 5 (7); *Lorenz*, Zur Berücksichtigung genetischer Tests und ihrer Ergebnisse beim Abschluss von Personenversicherungsverträgen, VersR 1999, 1309 (1313).

KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTA GENETİK TEŞHİSLERE İLİŞKİN HUKUKİ DÜZENLEMELER

(GENETIC TESTING LEGISLATIONS IN COMPARATIVE LAW)
(GESETZLICHE REGELUNGEN ÜBER DIE GENDIAGNOSTIK IM
RECHTSVERGLEICH)

Dr. Hülya BİLGEN MD, PhD*

ÖZET

Genetik alanındaki yeni gelişmeler insan hakları ve insan onurunu korumayı da beraberinde getirmiştir. 2003 de İnsan Genom Projesinin tamamlanmasından sonra insan genetik testlerine ait kuşular özellikle de hukuksal düzenlemelere yönelik ihtiyaçlar artmıştır. Genetik testlere yönelik bu testlerin diğer testlerden ne gibi farklı olduklarının yanında ciddi bir genetik anomali saptanması ile kişilerde ve ilgili aile bireylerinde olabilecek endişeler, bu bilginin test edilen kişi dışında da etkili olabileceği özelliği, ayrımcılıkta, sigorta, işe alınmalarda kullanıma sorunları tartışılmıştır. Bu çalışmada esas olarak genetik teşhislere ait uluslararası hukuksal düzenlemelere yer verilmiştir. Bazı ülkelerde genetik testlere ait özel kanunlar olup bazılarında genel kanunlar içinde düzenlemeler yapılmakta, bazı ülkelerde hiç düzenleme bulunmamaktadır. Bu bildiride hukuki çerçevede ortak olarak aydınlatılmış onam, testlerin ileri kullanımı, test merkezlerinde yer alan kişi ve merkez yapısının kalite standartlarının belirlenmesi, kişilerin otonomisi, test edilen kişilerin kişilik hakları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Genetik testler, karşılaştırmalı hukuk, kanuni düzenlemeler

ABSTRACT

Recent developments in genetics have initiated various attempts to take stand on the protection of human rights and human dignity. In front of the new genomic era with the completion of the Human Genome Project in 2003, several questions addressing human genetic testing emerged, some looking suspiciously like legal acts.. Despite the critique on genetic exceptionalism, it is argued that in certain situations

* Florence Nightingale Hastaneler Grubu, İstanbul

detection of a serious genetic anomaly may cause extra anxiety in a person tested, if the knowledge has a great significance also to other family members. Regulative needs should depend on the context and purpose of the test. This presentation examines the legal framework governing the use of genetic tests in the clinical setting in various countries around the world. Some countries have enacted genetic specific laws, and some have comprehensive provisions pertaining genetic testing in their biomedical legislation. Central provisions in legislations cover informed consent, autonomy and integrity of the person tested, further uses of tests results, quality requirements of the personnel and facilities involved. Moreover, contemporary challenges related to whole genome sequencing, direct-to-consumer genetic tests and insurance are briefly discussed.

Keywords: *Genetic testing, legislation, comparative law*

...

Son olarak genetik testlere ilişkin özel kanun yapılması gereği vardır, uluslar bu isteğe kayıtsız kalamayacaktır. Ülkemizde de genetik test ve teşhislere özel ayrı bir kanun yapılmalıdır. Ancak öncelikle ilgili konular uzmanlar ve toplum ile tartışılmalı geleceğimizde de önemli olacak düzenlemeler herkesin katılımıyla ve “insan onuru” nu temel alarak en kısa zamanda hayata geçirilmelidir.

***Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli
4. sayısından ulaşabilirsiniz***

**UYGULAMADA PREİMLANTASYON VE PRENATAL
GENETİK TANI SONRASI HUKUKSAL SORUNLAR**
(LEGAL PROBLEMS AFTER PREIMPLANTATION AND PRENATAL GENETIC
DIAGNOSIS IN PRACTICE)

Prof. Dr. Tahsin YAKUT*

ÖZET

Bu çalışmada genetik tanılarla ilgili tıbbi bir değerlendirme yapılmıştır. Preimplantasyon genetik tanı bakımından uygulamada yapılan işlemler ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Preimplantasyon genetik tanı, hukuk

ABSTRACT

In this paper, there is a medical assessment on genetic diagnosis. Operations and their results are also evaluated in terms of preimplantation genetic diagnosis.

Keywords: Preimplantation genetic diagnosis, law

Preimplantasyon Genetik Tanı (PGT)

• PGT, genetik açıdan hastalıklı çocuk sahibi olma riski **yüksek** aileler için konvansiyonel prenatal tanı yöntemlerinden daha avantajlı bir uygulamadır.

• Gebelik öncesinde, yardımcı üreme teknikleri ile elde edilen embriyoların genetik analizinin yapılması esasına dayanır.

PGS ve Endikasyonları

• PGS için gerekli endikasyonlar:

- I. İleri maternal yaş
- II. Tekrarlayan gebelik kaybı öyküsü
- III. Tekrarlayan IVF başarısızlığı
- IV. İnfertilitede erkeğe bağlı faktörler

PGS

* Uludağ Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıbbi Genetik Anabilim Dalı

- Embriyoda anöploidi riski, anne 35-39 yaş arasında ise %20'den daha yüksekken,
- 40 yaş ve üzerinde yaklaşık %40 civarındadır.

PGD UYGULAMALARINDA LEGALİTESİ OLUŞTURULMASI GEREKEN HUSUSLAR

• PRE-EMBRYOLARDAN EMBRYONİK KÖK HÜCRE SERİLERİNİN ELDE EDİLMESİ VE ARAŞTIRMA AMAÇLI HÜCRE BANKASININ OLUŞTURULMASI

- YETKİLENDİRME (Personel – Labaratuvar)
- LABARATUVAR STANDARTLARI
- DENETLEME (IVF Öncesi ve Sonrası)
- FİYATLANDIRILMA
- EĞİTİM
- TEK GEN HASTALIKLARINDA (PGT) ve HLA TİPLEMESİ (Hangi hastalıklarda ???)
- ÇALIŞMA VE DENETLEME KOMİSYONU OLUŞTURULMASI.....

...

ETİK

Canlılık yeterlimi yoksa kişiliğin sahip olunmasını baz alınmalı (Ruh, mental ve kognitif gelişimin tamamlanma zamanı)

Embriyolojik gelişme bunun neresinde olmalı (Özgün kişiliği oluşturan embriyolojik süreç !)

Genetik ve diğer ağır hastalık durumları

***Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli
4. sayısından ulaşabilirsiniz***

GEN ANALİZLERİ VE ŞAHSİYET HAKLARININ KORUNMASI

(GENETIC ANALYSIS AND PROTECTION OF PERSONAL RIGHTS)

Av. / Aal. Cahid DOĞAN*

ÖZET

Gen, hücrenin kromozomlarında bulunan, canlı bireylerin kalıtsal karakterlerini taşıyıp ortaya çıkışını sağlayan ve nesilden nesile aktaran kalıtım faktörleri olup, genetik unsurun en küçük parçasıdır. Gen, analiz edilerek insanın sahip olduğu bütün genetik bilgiler öğrenilmektedir. Bu bilgiler teşhis ve tedavi süreçlerinde, soybağı(neseb) tespitinde, suçluların öğrenilmesinde, sigorta işlemlerinde, işe alımlarda ve iş yaşamında, genetik suçlulukla potansiyel suçlu algılanmakla ayrımcılık ve damgalanma ile karşı karşıya kalınabilir. Genetik bilgilerin öğrenilmesi ise, şahsiyet haklarını ihlal edebilir.

Anahtar Kelimeler: Gen, Genom, Genetik Test, Şahsiyet hakkı, Davalar.

ABSTRACT

A gene is the smallest unit of genetic constituent which is located in chromosomes of cells that it includes hereditary characters of individuals and transmits from generation to generation. By analysing it, all genetic data of human being can be learned. These information may be used in processes of diagnosis and treatment, determination of paternity, identification of criminals and potential criminals in genetic criminality, insurance operations, recruitment and working life and therefore it may be encountered discrimination and mobbing. An accession of genetic data may also violate personal rights.

Keywords: Gene, genome, genetic test, personal rights, lawsuits.

* T.C. Sağlık Bakanlığı Hukuk Müşâviri, Hacettepe Üniversitesi İktisadî ve İdarî Bilimler Fakültesi Sağlık İdaresi Bölümü Sağlık Hukuku Öğretim Görevlisi.

...

Kazancın iadesi davası, vekâletsiz işgörme sebebiyle tecavüz neticesi elde edilen kazançları şahsiyet hakları ihlal edilene devredecektir. Burada, saldırı da kusur şartı aranmamaktadır.

“İşsahibi, kendi menfaatine yapılmamış olsa bile, işgörmeden doğan faydaları edinme hakkına sahiptir; ancak zenginleştiği ölçüde, işgörenin masraflarını ödemek ve giriştiği borçlardan onu kurtarmakla yükümlüdür”(TBK. Md 530).Mezkûr hükümle gerçek olmayan vekâletsiz işgörme düzenlenmiştir. Bu durumda, failin şahsiyet haklarına saldırıdan elde ettiği kazancın, mağdurun elde etmek istemediği ya da elde edemeyeceği bir kazanç olması gerekir. Burada hem maddî hem de manevî zarar söz konusudur. Bu davada ortada bir zarar bulunmamakta, failin şahsiyet haklarına müdahale ile kazanç sağlanmaktadır.

Genetik analizle edinilen bilgilerin, hasta ve ailesi bakımından; şeref, haysiyet ve iş yaşamı ile sigorta primlerine ilişkin ödemeler açısından korunmalıdır. Genetik bilgiler hukuka aykırı olarak elde edilmiş ya da izinsiz olarak kullanılmasıyla şahsiyet hakkı maddî ve/veya manevî olarak ihlal edilebilir. Karşı taraf maddî bir kazanç elde etmişse, vekâletsiz iş görme hükümleri gereğince iadesi talep edilmelidir.

“Davacı, kişilik haklarının korunması için kendi yerleşim yeri veya davalının yerleşim yeri mahkemesinde dava açabilir” (TMK. Md.25/VI).

***Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli
4. sayısından ulaşabilirsiniz***

**DIE SCHUTZBEDÜRFTIGKEIT GENETISCHER DATEN
– DER GENETISCHE EXZEPTIONALISMUS –**
(*NECESSITY OF GENETIC DATA PROTECTION*)

Prof. Dr. Gunnar DUTTGE

RÉSUMÉ

Die “Exzeptionalität” genetischer Daten ist keine Erkenntnis der Biologie, sondern resultiert aus dem besonderen “Störungspotential” ihrer Gewinnung und Verwendung für den Rechtsfrieden innerhalb der Sozialgemeinschaft. Zentrale rechtsethische Eckpfeiler, um dieser Bedrohungslage entgegenzuwirken, bilden das Verbot jedweder genetischen Diskriminierung sowie das Recht auf biogenetische Selbstbestimmung (unter Einschluss des sog. “Rechts auf Nichtwissen”). Für diese rechtsnormative Auszeichnung streiten gute Argumente, die eine “Sondergesetzgebung” wie etwa das deutsche Gendiagnostikgesetz dem Grunde nach (unabhängig von den gesetzestechnischen Details) rechtfertigen.

Mots-clefs: Exzeptionalismus, Recht auf Nichtwissen, die Reihenfolgenbildung der nächsten Generation, Genetische Diskriminierung, Biogenetisches Selbstbestimmungsrecht, Direkter Verbraucher-Genetest, Öffentliche Genoms-Gesundheit

ABSTRACT

The “exceptionality” of genetic data is not a realization of biology, but a result of a special disturbance potential and the use for the law and order within social association. Central ethical corner pillar, for counteract against this threat situation, set up the statutory prohibition of genetic discrimination and the right of biogenetical self-determination. (including the “right of ignorance”). Good arguments argue for this right-normative mark up, which justifies a special legislation like the gendiagnostical-law (independent of the technical details of law).

Keywords: *Exceptionalism, Right of Ignorance, Next Generation Sequencing, Genetic Discrimination, Biogenetical Right of Self-Determination, Direct-to-Consumer-Genetest, Public Genomic Health*

...

Diese potentiellen Auswirkungen innerhalb der Gesellschaft, sei es hinsichtlich ihrer Entwicklung im Ganzen, sei es in Bezug auf die Handlungs- und Entfaltungsmöglichkeiten des Einzelnen oder in Bezug auf den Familienfrieden, sind es somit, die mit Blick auf die “Eigenart” genetischer Daten in besonderem Maße in Frage stehen. Diese normative Einschätzung des “Störungspotentials” in Bezug auf den gesellschaftlichen Frieden berechtigt jeden Gesetzgeber zur vorbeugenden wie ordnenden Regulierung. Ins Leere geht somit der schon während des Gesetzgebungsverfahrens wiederholt vorgebrachte Einwand, dass sich naturwissenschaftlich (medizinisch-biologisch) mit genetischen Daten gar nichts “Besonderes” verbinde, mithin im Vergleich zu sonstigen Gesundheitsdaten und deren “konventioneller Diagnostik” kein qualitativer, sondern allenfalls ein quantitativer Unterschied bestünde.² Denn wie schon an anderer Stelle repliziert, beantwortet sich “die Frage, ob und auf welche Weise die Rechtsordnung auf lebensweltliche Vorkommnisse und Entwicklungen reagiert, (...) vorrangig anhand der konflikthaft betroffenen Werte bzw. wertbezogenen Interessen, nicht durch kurzschlüssige Folgerungen aus der Biologie des Menschen”³. ...

***Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli
4. sayısından ulaşabilirsiniz***

² Z.B. Stellungnahme des *Nationalen Ethikrates* (Fn28), S. 61; *Hübner/Pühler*, MedR 2010, 676 ff.

³ Siehe *Duttge*, in: Rosenau (Hrsg.), Ein zeitgemäßes Fortpflanzungsmedizingesetz für Deutschland, 2012, S. 235, 247.

GENETİK VERİLERİN KORUNMASI İHTİYACI
– GENETİK İSTİSNACILIK –
(*NECESSITY OF GENETIC DATA PROTECTION*)

Prof. Dr. Gunnar DUTTGE*

Çeviren / Translated by: Prof. Dr. Dr. h.c. Hakan HAKERİ**

ÖZET

Genetik verilerin istisnası ilkesi biyoloji biliminin farkındalığında değildir; ancak özel bir rahatsızlık ihtimalinin sonucu ve sosyal topluluk kapsamındaki hukuk ile düzenin temini için kullanımdadır. Merkezi etiksel köşe taşı, bu tehdit durumunu etkisizleştirmek için genetik ayrımcılığa meşru yasak koyar ve biogenetik geleceğini tayin hakkını tesis eder (Bilmeme hakkını da kapsar.). Özel yasal düzenlemeleri tanımlayan bu hak-normatif düzen için sağlam argümanlar ileri sürülür; gen-diagnostik yasa gibi (Kanunun teknik detaylarından bağımsız olarak).

Anahtar Kelimeler: İstisnacılık, bilmeme hakkı, sonraki nesil dizilimi, genetik ayrımcılık, biogenetik geleceğini tayin hakkı, tüketici yönelimli gen testi, kamu genomik sağlığı.

ABSTRACT

The “exceptionality” of genetic data is not a realization of biology, but a result of a special disturbance potential and the use for the law and order within social association. Central ethical corner pillar, for counteract against this threat situation, set up the statutory prohibition of genetic discrimination and the right of biogenetical self-determination. (including the “right of ignorance”). Good arguments argue for this right-normative mark up, which justifies a special legislation like the gendiagnostical-law (independent of the technical details of law).

Keywords: *Exceptionalism, Right of Ignorance, Next Generation Sequencing, Genetic Discrimination, Biogenetical Right of Self-Determination, Direct-to-Consumer-Genest, Public Genomic Health*

...

* Göttingen Üniversitesi Hukuk Fakültesi.

** İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi.

Toplum içindeki bu muhtemelen etkiler, ister genel olarak gelişimi itibarıyla, ister bireyin hareket ve kendini geliştirme imkanları veya aile barışı itibarıyla, genetik verilerin özelliği karşısında özellikle tartışılmak durumundadır. Toplumsal barışı bozma potansiyeline yönelik bu normatif tahmin, kanun koyucuların da önleyici veya düzenleyici tedbirler almasını haklı kılmaktadır. Bu nedenle, kanunlaştırma aşamasında ileri sürülen, genetik verilerde doğal bilimlerin anlamında (tıbbi, biyolojik) özel bir hususun bulunmadığı ve diğer sağlık bilgileri ve bunların geleneksel teşhisi ile arasında nitel değil sadece nicel bir fark bulunduğu yönelttiği iddia doğru değildir⁴. Zira daha önce de başka yerde tekrarladığım gibi, “hukuk düzeninin yaşam olaylarına ve gelişimlerine müdahale edip etmeyeceği veya nasıl müdahale edeceği sorusu, insan biyolojisinden elde edilen kısa devre sonuçlarla değil, ilgili çatışmalı yararlar veya değer tabanlı yararlar göz önünde bulundurularak cevaplandırılmalıdır”⁵. Bu bağlamda hangi değerlerin veya değer tabanlı yararların etkilendiği hususunu, Gen Teşhisi Kanunu’nu yapan kanun koyucu burada –prensipler bakımından- hiç tezat içine düşmeden yeterince açıklamıştır. Elbette somut düzenlemelerle ilgili olarak kanun koyucunun çıkardığı sonuçlar üzerinde tartışılabilir. Ancak, müstakil detaylarla ilgili tartışmalar⁶, tehlike analizine göre sonuçta “tasarruf edilemeyen”in ne olduğunun ortaya konulması gerektiğini saklayamaz: “Bilmeme hakkı da dahil olmak üzere”, bireyin (biogenetik) geleceğini belirleme hakkı (genetik danışma ve hekim tarafından yapılacak aydınlatma sonrası verilecek rıza ile), verilerin korunması, sert bir ayrımcılık yasağı ve yeterli kalitenin temini ve gerekli profesyonelliğin sağlanması için kontrol, özellikle genetik tetkiklerin ancak hekimler tarafından yapılması. Bu normatif köşe taşları bugüne kadar yapılmamış olan ama artık yapılması gereken araştırma amaçlı gen teşhisine ilişkin düzenlemeler bakımından da geçerlidir. Ancak buradaki somut sonuçların, araştırma özgürlüğünün özel değeri, genel olarak tıbbi gelişmeler ve özel olarak da inovatif ilaçların gelişimi (farmagenetik) karşısında farklılaşabilmesi de mümkündür.

Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli 4. sayısından ulaşabilirsiniz

⁴ Örneğin, Stellungnahme des Nationalen Ethikrates (Fn28), S. 61; Hübner/Pühler, MedR 2010, 676 ff.

⁵ Bkz., Duttge, in: Rosenau (Hrsg.), Ein zeitgemäßes Fortpflanzungsmedizingesetz für Deutschland, 2012, S. 235, 247.

⁶ Tartışmalı konular için bkz., Duttge, in: ders./Engel/Zoll (Fn Hata! Yer işareti tanımlanmamış.), S. 3, 5 ff.

**GENETİK TEŞHİSLERE YÖNELİK TIBBİ
MÜDAHALELERDEN KAYNAKLANAN CEZA HUKUKU
SORUMLULUĞU**

*(CRIMINAL LIABILITY OF GENETIC DIAGNOSES ARISING FROM
MEDICAL TREATMENTS)*

Prof. Dr. Dr. h.c. Yener ÜNVER*

ÖZET

Günümüzde yapılan bilimsel açıklamalarda, erişkin bir insanda yaklaşık olarak yetmiş beş-seksen trilyon hücre, her hücrede kırk altı kromozom ve iki metre uzunluğunda DNA bulunduğu ve bir insandaki DNA miktarının dünyanın etrafını dört-beş kez dönebilecek uzunlukta olduğu belirtilmektedir. Bilimsel çevrelerin daha önceki açıklamalarında bir insanda yüz yirmi bin gen olduğu beyan edilirken, tıp bilim çevreleri günümüzde otuz bin veya otuz beş bin genin olabileceği belirtilmektedir. 7. İnsan bedeni, sağlığı ve yaşamı bakımından bu kadar önemli genler üzerinde yapılacak teşhislerin hukuksal alanda kalması birçok açıdan önemlidir. Ancak genetik teşhislerin tek önemi, bazı hukuksal sorunlara yol açabilme potansiyeli değildir. Aynı zamanda, hastalıkların ön veya asli tanısı, tedavisi, yeni ilaç, tedavi ve metod geliştirmesinde son derece önemli ve etken olduğu gibi tıp teknolojisindeki gelişmeler dolayısıyla, yeni bir varlık veya gıda üretimi için dahi son derece önemli araç ve zemini oluşturmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Genetik İncelemeler - Gen Teknolojisi - DNA Analizi - Genetik Veriler - Kişisel Veriler ve Veri Bankası - Kişisel Verilerin Korunması - Özel Yaşam - Deney - Deneme - Genetik Teşhisten Doğan Ceza Sorumluluğu)

ABSTRACT

* Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku Öğretim Üyesi.

⁷ Bu konuda bkz.: **ÖZKUL**, Yusuf. Tıbbi Genetiğin Günümüz Yaşamındaki Uygulanma Alanı., Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Gen Hukuku Özel Sayısı), C: I, Sy: I, Kayseri 2012, sh: 2-3.

According to the scientific researches, it is stated that an adult person has seventy five- eighty cells and in each cell there is fourty six chromosomes and 2 metres DNA which can spin around the world four-five times. According to the prior statements of the scientific committees, a person can have hundred and twenty thousand genes, however, recent studies show that this number can only be around thirty- third five thousand⁸. In terms of human body, health and life, it is important to diagnose genes in legal area. However, the only important thing in genetic diagnoses is not being potantial of causing legal problems; but also creates an important ground and tool that can help early diagnosis for illnesses, new medicines, treatments and methods to improve.

Keywords: *Genetic Examinations, Gene Technology, DNA Analysis, Personal Data and Databank, Protection of Personal Data, Private Life, Experiment, Test, Criminal Liability Arising From Genetic Diagnosis)*

...

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri karşısında genetik teşhislerin çok çeşitli nedenlerle bazı farklı tablolarla karşılaşmamıza yol açabileceği bir gerçektir; çünkü hatalı teşhisin tek bir nedeni olamaz ve bu neden sadece teşhisi koyan veya teşhisin dayanağını teşkil eden araç veya yöntemi uygulayan kişiye dayalı olamaz. Birçok neden ve araç yanında, tamamen üzerinde genetik teşhis yapılan kişinin genetik özellikleri taşıdığı kromozomlar ve bu taşıdığı kromozomlara ilişkin hastalıklar veya çağdaş tıpta bu alandaki ve bazen belli sırayla yapılan teşhis yöntemlerinin gösterebileceği sapmalar ya da belirleyebilme yeterlilikleri, her somut olayda çok cüz'i yüzde olasılıklarıyla dahi olsa, yanılmalarına ya da belirleme yetersizliklerine yol açabilir.

***Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli
4. sayısından ulaşabilirsiniz***

⁸ Bu konuda bkz.: ÖZKUL, Yusuf. Tıbbi Genetiğin Günümüz Yaşamındaki Uygulanma Alanı., Melikşah Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (Gen Hukuku Özel Sayısı), C: I, Sy: I, Kayseri 2012, sh: 2-3.

GENETİK TEŞHİSLER NEDENİYLE TAZMİNAT SORUMLULUĞU

(RESPONSIBILITY OF COMPENSATION IN CONSEQUENCE OF
GENETIC DIAGNOSIS)

Prof. Dr. Havva KARAGÖZ *

ÖZET

Gen teknik analizlerinin özellikle soy bağıнын tespiti konusunda çok yaygın olduğu bilinmektedir. Hukuki ihtilaf olarak ortaya çıkan soy bağıнын reddi, soy bağı iddiası gibi konulardaki davalar sebebiyle bu yola başvurulmaktadır. İster Ceza Muhakemesi Kanunu, ister Medeni Kanun'da veya son düzenleme getiren Hukuk Muhakemeleri Kanunu'ndaki düzenleme gereği, kişinin gerçek iradesi olmadan veya onun isteği üzerine, bilgi amaçlı veya bir teşhis ve tedavi için gen analizi yapılsın, her halükarda bu gen analizleri sebebiyle de bir hukuka veya akde aykırılık söz konusu olabilir ve koşulları gerçekleştiği takdirde, zarar tazmini yükümlülüğü doğabilir. Gen analizleri ve teşhisleri sebebiyle özel hukuk sorumluluğu doğabilir. Bu sorumluluğun hukuki dayanakları farklı olabilir. Gen analizlerinin yapılması sırasında olduğu gibi, bunlar sonucunda elde edilen veriler açısından da kişilik hakkı ihlali, sözleşme ihlali veya haksız fiil sorumluluğu olasılıklara göre söz konusu olabilir. Özel hukuk açısından, ifade ettiğimiz olasılıklarda sorumluluğun doğma biçimine ve oluşan zararın niteliğine göre, yukarıda ifade ettiğimiz şekilde maddi veya manevi tazminat yükümlülüğü söz konusu olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Genetik teşhis, genetik analiz, soy bağı, genetik tanı, hukuka aykırı eylem, rıza, haksız fiil sorumluluğu, maddi zarar, manevi zarar, maddi tazminat, manevi tazminat, kişilik hakkı, sözleşmeden doğan sorumluluk.

ABSTRACT

It is obvious that technical gene analysis is common on determination of the paternity. This kind of technical procedure is applied especially on cases of the claim or the denial of the paternity, as a legal dispute. According to the provisions of either the Code of Criminal Proce-

* Özyeğin Üniversitesi Hukuk Fakültesi Öğretim Üyesi.

dure or the Civil Code or the Code of Civil Procedure, if a genetic analysis –no matter if it is on the purpose of detection or diagnosis and treatment- is provided without the consent of the person or depending on the will of that person, this situation may cause tort or breach of the contract. So if the conditions are fulfilled, the liability to make up compensations may occur. There may be some private law responsibilities as a result of gene analysis and detections. The legal basis of this responsibility may differ. As a result of these datas, breach of the personal rights or contract or tort may come up just like in the analysis of the genes procedure. In the aspect of private law as a result of the origin and the result of the damage, liability to provide material or mental compensations may occur.

Keywords: *Genetic diagnosis, genetic analysis, paternity, unlawful act, consent, tortious liability, tangible damage, intangible damage, pecuniary compensation, damages for mental anguish, personal right, contractual liability.*

Gen tekniklerinin uygulama alanı geniş bir kavramdır. Genetik araştırma ve uygulama alanı bitki, çevre, hayvan gibi alanlarda gen teknik araştırma ve uygulamalarını⁹, moleküler biyoloji çalışmaları gibi farklı alanları kapsar.¹⁰ Bizim bu çalışmamız, genetik alanının kısıtlı bir bölümünü kapsamaktadır. Konumuz genetik teşhisler ve bu teşhisler sonucunda ortaya çıkabilecek zarardan sorumluluktur. Bu sebeple, gen tekniklerinin uygulama alanı içinde kısıtlı bir alanla, sadece gen teknik faaliyetlerinin özellikle insan üzerinde gerçekleşen kısmı ile ilgilimiz.

Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli 4. sayısından ulaşabilirsiniz

⁹ Bunlar arasında klonlama, hastalıkların önceden teşhisi, hastalığa yol açan genlere müdahale edilerek hastalığın önlenmesi çalışmaları da yer alır. Bu durumlar özel koşulları sebebiyle, gen teşhislerinin dışındadır ve onunla birlikte gen teknik faaliyetlerinin içinde yer alırlar. Bkz. Yıldırım M. Fadıl, Gen Analizleri ve Kişilik Haklarının Korunması, AÜHFD, C.XI, 2007, s.386,387.

¹⁰ Gen Teknik uygulamalar ve bu konuda farklı ihlal biçimleri ile ilgili olarak bkz. Yıldırım M. Fadıl, Gen Teknik Uygulamalardan Doğan Hukuki Sorumluluk, 2008, Ankara, s.4 vd.

DAS DEUTSCHE GENDIAGNOSTIKGESETZ (GENDG)

(THE GERMAN GENETIC DIAGNOSTIC CODE)

Prof. Dr. Henning ROSENAU*

RÉSUMÉ

Der Beitrag befasst sich mit den zentralen Regelungen des deutschen Gendiagnostikgesetzes. Das GenDG ist am 1.2.2010 in Kraft getreten. Es erstreckt sich auf verschiedene Bereiche im Umgang mit genetischen Daten und umfasst die genetische Untersuchung zu medizinischen Zwecken, zur Klärung der Abstammung sowie die genetische Untersuchung im Versicherungsbereich und im Arbeitsbereich. Das Gesetz ist in Deutschland sehr umstritten. Besprochen werden die Probleme in der Konzeption und der Anwendung des Gesetzes. Diese betreffen etwa die Kernfrage, was überhaupt eine genetische Untersuchung darstellt. Weiter werden die Konzepte einer sog. großen und kleinen genetischen Beratung vorgestellt, je nachdem, ob die genetische Untersuchung auch auf prädiktive Anwendung zielt. Die Aufklärung über Zufalls- oder Nebenbefunde sowie Fragen der Qualitätssicherung werden ebenfalls angesprochen.

Mots clefs: Gendiagnostik – Genetische Beratung – Nebenbefunde

ABSTRACT

The article deals with the central provisions of the german genetic diagnosis law. The GenDG (genetic diagnosis law) was entered into force on 1st of February 2010. It extends to various areas, dealing with the genetic data and includes the genetic analysis for medical purposes, clearance of descent and the genetic analysis in the insurance sector and the working area. In Germany the genetic diagnostic law is extremely controversial. The problems concerning the conception and application of the law are discussed. These are related to the key issue, what the genetic analysis represents. In addition the concepts of a so-called big and a small genetic counselling are presented, depending on whether the genetic analysis is aimed on predictive application. The education about accidental and incidental findings and questions about the quality assurance are also addressed.

Keywords: Genetic diagnosis – genetic counselling – incidental findings

...

* Augsburg

Auch im Arbeitsleben gilt der Grundsatz, dass den Arbeitgeber die genetische Konstitution seiner Arbeitnehmer nichts angeht. Das folgt aus § 19 GenDG. Er richtet an die Arbeitgeber das Verbot, von Beschäftigten genetische Untersuchungen oder Analysen zu verlangen.

Der Gesetzgeber will verhindern, dass es allein aufgrund einer genetischen Eigenschaft oder Veranlagung zu einer Diskriminierung des Arbeitnehmers kommt, indem dieser nicht eingestellt oder versetzt und damit sozial ausgegrenzt wird. Denn dass schon bislang eine ärztliche Untersuchung vor der Begründung eines Arbeitsverhältnisses möglich gewesen ist, wird allgemein anerkannt. Es besteht entsprechend die Gefahr, dass die verlangten ärztlichen Untersuchungen zur gesundheitlichen Eignung um genetische Komponenten ergänzt werden.

Wiederum findet sich - wie auch im Versicherungsrecht - eine Ausnahme. Denn es ist unstrittig, dass der Arbeitgeber ein schutzwürdiges Interesse daran haben kann, dass seine Angestellten für die Tätigkeiten gesundheitlich geeignet sind. Einen Piloten, der an epileptischen Anfällen leidet, mag man sich nicht vorstellen.

Entsprechend regelt § 20 II GenDG, dass im Rahmen von Vorsorgeuntersuchungen auch genetischen Untersuchungen verlangt werden können, die schwerwiegende gesundheitliche Störungen betreffen, die an einem bestimmten Arbeitsplatz oder bei einer bestimmten Tätigkeit entstehen können. Das bezieht sich auf den objektiven Arbeitsschutz, um Gefahren an einem Arbeitsplatz zu erkennen und sicherer zu machen. Es dient aber auch dem Interesse der Beschäftigten, ihre eigenen Gefährdungen rechtzeitig zu erkennen. Das betrifft oftmals Überempfindlichkeiten, z.B. bei erbtem Mangel an Alpha-1-Antitrypsin mit dem Risiko von Lungenerkrankungen. Durch eine Rechtsverordnung kann künftig der Arbeitsschutz auf weitere genetische Untersuchungen ausgedehnt werden (§ 20 III GenDG).

§ 21 GenDG schließlich konkretisiert das Diskriminierungsverbot, welches wir schon aus § 4 GenDG kennen, für das Arbeitsleben. Es gelten dieselben zivilrechtlichen Folgen mit Entschädigungs- und Schadensersatzansprüchen, die auch bei einem Verstoß gegen das Allgemeine Gleichbehandlungsgesetz (§§ 15 bis 22 AGG) bestehen.

***Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli
4. sayısından ulaşabilirsiniz***

ALMAN GENETİK TEŞHİSLER KANUNU

(THE GERMAN GENETIC DIAGNOSTIC CODE)

Prof. Dr. Henning ROSENAU*
Çeviren / Translated by: Yrd. Doç. Dr. / Asst. Prof. Dr.
Erdal YERDELEN**

ÖZET

Bu makale, Alman Genetik Teşhis Kanunu'nun temel hükümleri üzerinde durmaktadır. GenDG (ya da GenTK) (Genetic Diagnosis Law – Genetik Teşhis Kanunu) 01.02.2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Kanun, genetik veriler, genetik analizin tıbbi amaçlar ve soybağının belirlenmesine yönelik olarak kullanılması ile sigorta ve çalışma konularında genetik analizin önemi başta olmak üzere birçok konuya değiniyor. Almanya'da Genetik Teşhis Kanunu oldukça tartışmalıdır. Kanun'un yansıttığı görüşler ve uygulanmasına ilişkin problemler tartışma konularını oluşturmaktadır. Bu problemler, genetik analizin neler sunduğu – ki bu da dirençli noktadır-noktasında toplanmaktadır. Bunlara ek olarak, sözde büyük ve küçük ölçekli genetik danışmanlığı kavramlarına, genetik analizin tahmine dayalı uygulamaya yönelik olup olmadığı hususuna dayalı olarak yer verilmiştir. Makalede ayrıca rastlantısal ve tesadüfi bulgularla ilgili eğitim ve nitelik güvencesi hususlarına da değinilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Genetik teşhis, genetik danışmanlığı, tesadüfi bulgular

ABSTRACT

The article deals with the central provisions of the german genetic diagnosis law. The GenDG (genetic diagnosis law) was entered into force on 1st of February 2010. It extends to various areas, dealing with the genetic data and includes the genetic analysis for medical purposes, clearance of descent and the genetic analysis in the insurance sector and the working area. In Germany the genetic diagnostic law is extremely controversial. The problems concerning the conception and application of the law are discussed. These are related to the key issue, what the genetic analysis represents. In addition the concepts of a so-called big and a small genetic counselling are presented, depending on whether the genetic

* Augsburg Üniversitesi Hukuk Fakültesi.

** Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Hukuk Fakültesi Ceza ve Ceza Muhakemesi Hukuku ABD Öğretim Üyesi.

analysis is aimed on predictive application. The education about accidental and incidental findings and questions about the quality assurance are also addressed.

Keywords: *Genetic diagnosis – genetic counselling – incidental findings*

...
Sigorta hukukunda da olduğu gibi iş hayatı kısmında da yine bir istisna ortaya çıkmaktadır. Çünkü işverenin hukuken de korunmaya değer bir menfaatine binaen kendi çalışanın işini yerine getirmeye sağlık açısından bir engelinin olmadığını bilme hakkı tartışma götürmez nitelikte açıktır. Keza epilepsi hastalığı olan bir pilot işini yerine getirme bazında tasvir edilemez bir durumdur. Gen Teşhisi Kanunu m. 20/2'deki düzenleme de bunu destekler niteliktedir. Bu maddeye göre belli iş alanlarında ve belli bir görevin icrasında oluşabilecek ağır sağlıkla ilgili rahatsızlıklarla karşılaşabileceklerden (işçi, çalışan) tedbir amaçlı muayeneler çerçevesinde genetik muayeneler de talep edilebilir. Bu kural "belli bir iş kolundaki tehlikeleri önceden tespit (tanıma) ve gerekli önlemleri alma amacıyla" objektif iş güvenliği ilkesine dayanmaktadır. Bu, ayrıca çalışanların kendi menfaatlerine olup, onların isteği, tehlikelerden önceden haberdar olmalarını sağlamaktadır. Bu duruma aşırı hassasiyetli olanlarda sıkça rastlanmaktadır. Örneğin, kalıtsal "alpha -1- atitrysin" eksikliği olanlarda böbrek hastalıkları riskini artırmaktadır. Gen Teşhisi Kanunu m. 4'ten tanıdığımız iş hayatındaki ayrımcılık yasağı ilkesi Gen Teşhisi Kanunu m. 21'de daha spesifik (somut) düzenleme bulmuştur. Burada özel hukukta geçerli olan tazminat talepleri doğar. Keza bu talepler "genel eşit muamele kanunu" madde 15 ila 22 arasındaki düzenlemelerden herhangi birinin ihlali halinde de doğar. Denilebilir ki Almanya Gen Teşhisi Kanunu ile genetik teşhis risklerini tam anlamıyla bir (hukuki) çerçeve altına almaya çalışmıştır.

Kapanışı ünlü Münih kabare sanatçısı Karl Krauß'un sözleriyle yapalım: "En yaygın hastalıklardan biri de teşhistir (teşhisin kendisidir)".

***Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli
4. sayısından ulaşabilirsiniz***

GENETİK TESTLER VE TEŞHİSLER HAKKINDA KANUNA İLİŞKİN ÖNERİLER

(SUGGESTIONS REGARDING THE LAW ON GENETIC TESTS AND DIAGNOSES)

Prof. Dr. Dr. h.c. Hakan HAKERİ*

ÖZET

Bu çalışmada ülkemizde eksikliği hissedilen ve yapılması zorunlu görülen bir Genetik Test ve Teşhisler Kanunu'nun nasıl olması gerektiği hususu ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Genetik Test, Genetik Teşhis, Kanuni Düzenleme

ABSTRACT

In this study the necessity of a Turkish Code on Genetic Diagnostic is being discussed. How the Code on Genetic Testing and Diagnostic must be ais also being discussed.

Keywords: Genetic Testing, Genetic Diagnostic, The Turkish Code.

...

Ülkemiz açısından genetik testlere ve taramalara ilişkin bir kanunun çıkarılması bir zorunluluk olarak görünüyor. Ülkemizde tıp hukunu ilgilendiren kanunların çok eskimiş olması, yeni modern tıbbi gelişmelere ilişkin olarak da ya hiç bir düzenleme olmaması ya düzenlemelerin yönetmeliklerle yapılması büyük bir eksikliktir. Bu nedenle tıp hukuku alanındaki boşlukların kanunlarla doldurulması gerekmektedir.

Konunun çok teknik olması, bu alanda çıkarılacak kanunun karşılaştırmalı hukukta daha önce çıkarılan metinler ve kanunlardan yararlanılmasını gerektirdiği gibi, hukukçu ve tıpçı uzmanların bir araya gelmesini de zorunlu kılmaktadır.

Makalenin devamına, dergimizin 2013 tarihli 4. sayısından ulaşabilirsiniz

* İstanbul Medeniyet Üniversitesi Tıp Hukuku Araştırmaları Birimi Başkanı

LEGAL YAYINCILIK

2013 YILI FİYAT LİSTESİ

Legalbank (Elektronik Hukuk Bankası) www.legalbank.net ☐ Bir Yıllık Abonelik Bedeli 460 ₺			
Legal Hukuk Dergisi (Aylık)			
☐ 2013 yılı 390 ₺	☐ 2011 yılı 370 ₺	☐ 2009 yılı 330 ₺	☐ 2007 yılı 260 ₺
☐ 2012 yılı 390 ₺	☐ 2010 yılı 350 ₺	☐ 2008 yılı 300 ₺	☐ 2006 yılı 240 ₺
☐ 2005 yılı 220 ₺	☐ 2004 yılı 200 ₺	☐ 2003 yılı 150 ₺	
Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi (6 Aylık)			
☐ 2013 yılı 90 ₺	☐ 2012 yılı 90 ₺		
Tıp Hukuku Dergisi (6 Aylık)		Banka ve Finans Hukuku Dergisi (3 Aylık)	
☐ 2013 yılı 90 ₺	☐ 2012 yılı 90 ₺	☐ 2013 yılı 190 ₺	☐ 2012 yılı 190 ₺
İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi (3 Aylık)			
☐ 2013 yılı 220 ₺	☐ 2011 yılı 200 ₺	☐ 2009 yılı 180 ₺	☐ 2007 yılı 120 ₺
☐ 2012 yılı 220 ₺	☐ 2010 yılı 190 ₺	☐ 2008 yılı 145 ₺	☐ 2006 yılı 110 ₺
☐ 2005 yılı 100 ₺	☐ 2004 yılı 90 ₺		
İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukukuna İlişkin Yargı Kararları ve İncelemeleri Dergisi (3 Aylık)			
☐ 2008 yılı 75 ₺	☐ 2007 yılı 65 ₺	☐ 2006 yılı 25 ₺ (2 Sayı)	
Malî Hukuk Dergisi (Aylık)			
☐ 2013 yılı 290 ₺	☐ 2011 yılı 275 ₺	☐ 2009 yılı 245 ₺	☐ 2007 yılı 190 ₺
☐ 2012 yılı 290 ₺	☐ 2010 yılı 260 ₺	☐ 2008 yılı 220 ₺	☐ 2006 yılı 175 ₺
☐ 2005 yılı 160 ₺			
Fikrî ve Sınai Haklar Dergisi (3 Aylık)			
☐ 2013 yılı 190 ₺	☐ 2011 yılı 180 ₺	☐ 2009 yılı 160 ₺	☐ 2007 yılı 120 ₺
☐ 2012 yılı 190 ₺	☐ 2010 yılı 170 ₺	☐ 2008 yılı 140 ₺	☐ 2006 yılı 110 ₺
☐ 2005 yılı 100 ₺			
Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi (4 Aylık)			
☐ 2013 yılı 145 ₺	☐ 2011 yılı 135 ₺	☐ 2009 yılı 120 ₺	☐ 2007 yılı 90 ₺
☐ 2012 yılı 145 ₺	☐ 2010 yılı 125 ₺	☐ 2008 yılı 105 ₺	☐ 2006 yılı 80 ₺
☐ 2005 yılı 50 ₺			(2 Sayı)
Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi (6 Aylık)		Regesta Ticaret Hukuku Dergisi	
☐ 2013 yılı 90 ₺	☐ 2006-2005-2004 yılları (8 Sayı) 65 ₺	☐ 2013 yılı 60 ₺ (3 sayı)	☐ 2012 yılı 75 ₺ (4 sayı)
☐ 2007 yılı 75 ₺			
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası (6 Aylık)			
☐ 2013 yılı 90 ₺	☐ 2010 yılı 35 ₺	☐ 2009 yılı 35 ₺	☐ 2008 yılı 60 ₺
☐ 2012 yılı 90 ₺	☐ 2011 yılı 85 ₺	☐ 2007 yılı 60 ₺	☐ 2006 yılı 60 ₺
Anayasa Hukuku Dergisi (6 Aylık)		Paket Abonelik İndirimleri	
☐ 2013 yılı 90 ₺	☐ 2012 yılı 90 ₺	Dergi Miktarı	İndirim
Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi (6 Aylık)		2	% 2
☐ 2010 yılı 45 ₺	☐ 2007 yılı 45 ₺	3-5	% 4
☐ 2009 yılı 45 ₺	☐ 2006 yılı 45 ₺	6-9	% 6
☐ 2008 yılı 45 ₺		10+	% 10
Dergilerimizi veya Paket Aboneliklerimizi Nakit, Kredi Kartı veya Banka Havalesi ile Tek Seferde ödemeniz halinde ayrıca (paket + kadem indirimini yaptıktan sonra) % 10 indirim uygulanacaktır.		Oluşturduğumuz paketlere yandaki paket abonelik indirimleri uygulanacaktır. Abone olunan geçmiş her yıl için ayrıca + %1 kadem indirimini uygulanmaktadır. Sadece Kredi Kartına 6 Taksit yapılmaktadır	

PTT / Posta Çeki Hesap No: 1052845

BANKA ADI	ŞUBE	ŞUBE KODU	HESAP NO	IBAN NO
Yapı Kredi Bankası	Moda	217	60825788	TR81 0006 7010 0000 0060 8257 88
Garanti Bankası	Moda	124	6299549	TR39 0006 2000 1240 0006 2995 49
Akbank	Moda	256	0048668-8	TR31 0004 6002 5688 8000 0486 68
Türkiye İş Bankası	Hasanpaşa	1166	332004	TR34 0006 4000 0011 1660 3320 04

Türkiye İş Bankası'na Yapacağınız Havaleler Ücretsizdir

Legal Yayıncılık A.Ş.

Caferağa Mah. Bahariye Cad. Çam Apt. No: 63 D: 6. 34710 Kadıköy / İstanbul

Tel: (0216) 449 04 85 - 86 Faks: (0216) 449 04 87

legal@legal.com.tr

www.legal.com.tr

LEGAL HUKUK DERGİLERİ SİPARİŞ FORMU
ORDERING FORM FOR THE LEGAL LAW JOURNALS

Abonelik için Tel: (0216) 449 04 85-86 Faks: (0216) 449 02 26 - 449 04 87
www.legal.com.tr abone@legal.com.tr
Bahariye Caddesi Çam Apt. No:63/6 Kadıköy - İstanbul

Yapı Kredi Bankası (Moda Şubesi - 217) 60825788 (IBAN No: TR81 0006 7010 0000 0060 8257 88)
Garanti Bankası (Moda Şubesi - 124) 6299549 (IBAN No: TR39 0006 2000 1240 0006 2995 49)
Akbank (Moda Şubesi - 256) 0048668-8 (IBAN No: TR31 0004 6002 5688 8000 0486 68)
Türkiye İş Bankası (Hasanpaşa Şubesi - 1166) 332004 (IBAN No: TR34 0006 4000 0011 1660 3320 04)
Türkiye İş Bankası'na Yapacağımız Havaleler Ücretsizdir • PTT Posta Çeki Hesap No: 1052845

LEGAL SİPARİŞ FORMU			
ABONELİK BİLGİLERİ		FATURA BİLGİLERİ	
Ad Soyad / Ünvan :		Ad Soyad / Ünvan :	
Adres :		Adres :	
Telefon :		Vergi Dairesi :	
Faks :		Vergi No / TC No :	
Cep Telefonu :		E-Posta :	
Programın Adı	Abonelik Süresi	Kullanıcı S.	Fiyatı
Legalbank			
Dergi Adı	Abone Olunan Yıllar		Fiyatı
Legal Hukuk Dergisi			
Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi			
Legal Mali Hukuk Dergisi			
Legal Fikri ve Sınai Haklar Dergisi			
Legal Medeni Usul ve İcra İflas Hukuku Dergisi			
Legal Uluslararası Ticaret ve Tahkim Hukuku Dergisi			
Legal Banka ve Finans Hukuku Dergisi			
Legal Tıp Hukuku Dergisi			
İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası			
Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi			
Hukuk ve Adalet Eleştirel Hukuk Dergisi			
Legal Yargı Kararları ve İncelemeleri Dergisi			
Anayasa Hukuku Dergisi			
Regesta Ticaret Hukuku Dergisi			
Kitabın Adı	Yazarı	Adet	Fiyatı
() Nakit İndirimi % 10 () Paket İndirimi % () Kıdem İndirimi %		TOPLAM FİYAT :	

() Kredi Kartı ile Ödemek İstiyorum

Kartın Üzerindeki İsim :
Kart No:
Son Kullanma Tarihi :
CVV2 No :

() Nakit Ödemek İstiyorum

Banka Havalesi ()
Posta Çeki ()
Elden ()

Yukarıda belirttiğim tutarın, VISA/MASTERCARD kredi kartı hesabıma borç kaydedilerek Firmanızın hesabı bulunan bankalar nezdindeki ilgili hesaplarına Firmanız ile çalışılan bankalar arasında belirlenen koşullar çerçevesinde alacak kaydedilmesini kabul ediyorum ve bu konuda ilgili bankaları yetkilili kılıyorum.

Tarih:/...../.....

Abone İmza:

Şirket Temsilcisi:

LEGALBANK ABONELİK FORMU
SUBSCRIPTION FORM FOR THE LEGALBANK LEGAL DATABASE

LEGAL YAYINCILIK A.Ş.

Abonelik İçin Tel: (0216) 449 04 85-86 Faks: (0216) 449 02 26 - 449 04 87
www.legalbank.net abone@legalbank.net

LEGALBANK ABONELİK FORMU			
Mevzuat ve Kararlar Bankası (www.legalbank.net)			
Abonenin		Fatura Bilgileri	
Adı -Soyadı		Adı -Soyadı	
Firma		Firma	
Adres		Adres	
T.C. Kimlik No.		T.C. Kimlik No.	
Telefon		Vergi Dairesi	
Cep Telefonu		Vergi No.	
E-Posta (abone isminiz olarak kullanılacaktır)		Kullanıcı Adedi	
1 Yıllık (1 Kullanıcı) Abonelik Bedeli 460 ₺			
Banka Hesabına Ödeme			
☐ Yapı Kredi Bankası (Moda Şubesi - 217) Hesap No. 60825788 (IBAN NO: TR81 0006 7010 0000 0060 8257 88)			
☐ Garanti Bankası (Moda Şubesi - 124) Hesap No. 6299549 (IBAN NO: TR39 0006 2000 1240 0006 2995 49)			
☐ Akbank (Moda Şubesi - 256) Hesap No. 0048668-8 (IBAN NO: TR31 0004 6002 5688 8000 0486 68)			
☐ T. İş Bankası (Hasanpaşa Şubesi- 1166) Hesap No. 332004 (IBAN NO: TR34 0006 4000 0011 1660 3320 04) T. İş Bankası'na Yapacağınız Havaleler Ücretsizdir			
Posta Çeki İle Ödeme			
☐ PTT Posta Çeki Hesap No: 1052845			
Nakit, Kredi Kartı veya Banka Havalesi ile Tek Seferde ödememiz halinde % 10 indirim uygulanacaktır.		Sadece Kredi Kartına 4 Taksit yapılmaktadır	
Adı Soyadı		Banka	
Kredi Kart No			
☐ VISA ☐ MASTERCARD		Son Kullanma Tarihi	
Ödeme Şekli	Tarih	Tutar	
Peşinat			Yukarıda belirttiğim tutarın, VISA/MASTERCARD kredi kartı hesabıma borç kaydedilerek Firmamızın hesabı bulunan bankalar nezdindeki ilgili hesaplarına Firmamız ile çalışılan bankalar arasında belirlenen koşullar çerçevesinde alacak kaydedilmesini kabul ediyorum ve bu konuda ilgili bankaları yetkili kılıyorum. İş bu abonelik sözleşmesi, www.legalbank.net sitesindeki mevzuat kararlar bankası 1 yıllık abonelik hizmetini kapsamaktadır.
Toplam			

Legal Yayıncılık 4077 sayılı Tüketicinin Korunması Hakkında Kanun hükümlerini eksiksiz olarak yerine getirmeyi taahhüt eder.

Tarih/...../.....

Abone İmza

Şirket Temsilcisi İmza

